

Bezuinigen: korte of lange pijn?

In zijn jaarlijkse verslag aan de Belgische regering adviseert de Hoge Raad van Financiën het financieringstekort te verminderen tot maximaal 3,5% van het bruto nationaal produkt in 1995. De realisatie van deze doelstelling zou het mogelijk maken de hoge schuld/bnp-ratio op een duurzame wijze terug te dringen van het huidige peil van 121% tot ongeveer 75% in het jaar 2005.

De aanbevolen tekortdoelstelling dient zowel om redenen van interne als van externe aard te worden gehaald. De kostprijs van de huidige schuld/bnp-ratio wordt weerspiegeld in het hoge aandeel van de interestlasten in het bnp: 10,3%. Hierdoor worden productieve uitgaven verdrongen, zoals overheidsinvesteringen en steun voor onderzoek en ontwikkeling. Een verhoging van het interestpeil of een vertraging van de economische groei leidt in deze omstandigheden vlug tot het opnieuw opsteken van het zogenaamde 'rentesnieuwbaaleffect', waardoor interestlasten tot hogere tekorten leiden die op hun beurt een toename van de interestuitgaven veroorzaken.

Een externe factor die het nastreven van de tekortdoelstelling noodzakelijk maakt, is de budgettaire convergentie in de EG die tijdens de tweede fase van de EMU gerealiseerd dient te worden. Met een geraamd financieringstekort voor dit jaar van 6,5% van het bnp steekt België schril af tegen het EG-gemiddelde van 4,4% en tegen dit van Nederland en Duitsland (4,2%). Het bereiken van de absolute maximumnorm van 3% die bij de aanvang van de derde fase (begin 1997) van de EMU moet worden gerespecteerd, veronderstelt dat tegen 1995 veiligheidshalve een tekort van 3,5% wordt gehaald.

De inspanning die tegen het midden van de jaren negentig door de gezamenlijke overheid geleverd moet worden, kan worden uitgedrukt in de verbetering van het primair overschot, dat is het verschil tussen de ontvangsten en de uitgaven exclusief interestlasten. Deze verbetering wordt in een gemiddeld macro-economisch scenario geraamd op 300 miljard Belgische frank. Van de Gemeenschappen en Gewesten wordt een bijdrage verwacht van ruim 40 miljard frank. Het saldo van 260 miljard frank komt op rekening van de schatkist en van de sociale zekerheid.

Omdat de ruimte voor een verhoging van de collectieve-lastendruk erg beperkt is, ligt het zwaartepunt van de inspanning bij de uitgaven. Als gevolg van de staatsvorming van 1988-1989 is het budgettaire draagvlak van de nationale centrale overheid erg ingekrompen. Zo staan tegenover elke frank uitgaven exclusief interestlasten van de centrale overheid twee frank uitgaven aan de sociale zekerheid. Bezuinigingen in de sociale-zekerheidsuitkeringen zijn dus onvermijdelijk.

De nog te vormen regeringscoalitie die het meerjarige budgettaire plan in haar programma opneemt, zal ongetwijfeld af te rekenen hebben met een flinke tegenwind. Nu reeds gaan er hier en daar stemmen op om de afbouw van het overheidstekort over

een langere periode te spreiden en om de EMU-norm slechts tegen het einde van de jaren negentig te behalen.

De voorstanders van een trage afbouw verwijzen naar de ontwrichting van het overheidsapparaat en naar de sociale afbraak die het scenario '1995' meebrengt. Overigens zou de schuldratio in het tragere scenario '1999' slechts enkele procentpunten hoger liggen zodat de sociale baten-kostenbalans van een versnelde afbouw negatief uitvalt. De analyse van de tegenstanders van een korte bezuinigingspijn gaat nochtans op verscheidene punten mank. In de eerste plaats wordt

voorbijgegaan aan de kosten die verbonden zijn aan de toetreding tot de EMU met een relatief ongunstig begrotingstekort. De kans op een sanctie vanwege de financiële markten in de vorm van een verhoogde risicopremie op de Belgische rente is reëel. Hierdoor wordt de verdere afbouw van de overheidsschuld bemoeilijkt en wordt bovendien de groei van de economie afgeremd.

In de tweede plaats leidt een korte bezuinigingspijn tot een vervroegd in werking treden van een omgekeerd rentesnieuwbaaleffect. Dit betekent dat het doorbreken van de 3%-tekortgrens in zulke mate tot een verlaging van de interestlasten leidt dat er ruimte vrij komt voor nieuwe initiatieven. Deze ruimte kan worden benut hetzij voor een toename van de uitgaven hetzij voor een vermindering van de collectieve-lastendruk. Een vertraging in de tekortvermindering impliceert dan ook een uitstel van de baten in termen van een grotere budgettaire ruimte. Ten slotte is er het intergenerationele aspect van de schuldafbouw. Naarmate men deze op de lange baan schuift, belast men de toekomstige generaties daar waar de huidige generatie van inkomentrekkers baat heeft gehad bij de opbouw van de overheidsschuld.

Het is bijgevolg de vraag of bij de komende regeringsonderhandelingen de netto-baten van een vierjarig krachtig bezuinigingsplan in voldoende mate worden ingeschat. De geloofwaardigheid van het Belgische budgettaire beleid zou er alleszins bij winnen.

P. van Rompuy

L R H T